

Dodatek:

Rozhodnutí senátu pro řešení konfliktů kompetenčních.

I. Nejde o kompetenční konflikt mezi nejvyšším správním soudem a řádnými soudy, odmítl-li jak nejvyšší správní soud stížnost tak pravoplatně řádný soud žalobu o bezúčinnost usnesení rozhodčí komise podle § 75 (5) náhr. zák.

(Rozhodnutí senátu pro řešení konfliktů kompetenčních ze dne 12. prosince 1927, čís. 450 z r. 1927.)

Výměrem Státního pozemkového úřadu v Praze ze dne 28. května 1925 rozhodnuto bylo o žádosti Františka B-a, nájemce dvora v H., na zaopatření podle § 75 náhr. zák. v ten rozum, že zařazen byl do IV. skupiny úřednické a přiznáno mu na tom základě odškodné 24.000 Kč. Stížnosti Františka B-a do tohoto výměru Rozhodčí komise pro zaopatřování zaměstnanců na velkém majetku pozemkovém v Praze rozhodnutím ze dne 13. srpna 1925 vyhověla v ten rozum, že jej zařadila do V. skupiny úřednické a spolu přisoudila mu nárok na vyšší odbytné jako jedinému živiteli výdělků neschopných příbuzných, ponechavši určení jeho výše Státnímu pozemkovému úřadu. Nejvyšší správní soud stížnost finanční prokuratury v zastoupení Státního pozemkového úřadu do tohoto rozhodnutí rozhodčí komise podanou usnesením ze dne 15. ledna 1926, čís. 436/26 odmítl jako nepřipustnou podle § 2 zákona o správním soudě z toho důvodu, že rozhodčí komise ta, stojíc mimo organizaci správních úřadů, není úřadem správním a poukázal při tom na své rozhodnutí ze dne 29. října 1924, čís. 15.821 sb. Boh. čís. 4067 adm., kde se praví, že komise majíc rozhodovati o nárocích soukromoprávních pověřena je kompetencí řádným soudům příslušející a má tudíž charakter rozhodčího po rozumu § 599 a 577 c. ř. s. Žalobu, kterou na to finanční prokuratura v zastoupení Československého státu jménem Státního pozemkového úřadu na Františka B-a dne 19. ledna 1926 u okresního soudu pro Staré Město a Josefov v Praze o bezúčinnost hořejšího rozhodnutí rozhodčí komise z důvodu § 595 čís. 6 c. ř. s. podala, jmenovaný okresní soud usnesením ze dne 3. února 1926 pro nepřipustnost pořadu práva odmítl, a toto odmítnutí bylo na stížnost žalující strany rozhodnutím zemského civilního soudu v Praze co soudu rekursního ze dne 19. března 1926 s odvoláním na rozhodnutí nejvyššího soudu v Brně ze dne 22. září 1925 č. j. R I 663/25 čís. 5286 sb. n. s. po-

tvrzeno z toho důvodu, že jmenovaná rozhodčí komise byla zřízena zákonem, na takové rozhodčí soudy že se však § 599 c. ř. s. a tudíž ani § 595 c. ř. s. nevztahuje, ježto má na mysli jen rozhodčí soudy soukromoprávní dispozicí zřízené. Finanční prokuratura podala pak jménem československého státu za Státní pozemkový úřad dne 21. července 1926 pod č. 410 konfl. sen. návrh na rozhodnutí záporného kompetenčního konfliktu, jenž prý dle hořejšího stavu věci vypukl mezi nejvyšším správním soudem a soudy řádnými. Ve svém projevu na vyzvání podaném Nejvyšší správní soud poukazuje k tomu, že neodkázal stěžovatele na pořad práva a neodmítl stížnost z důvodu § 3 písm. a) zákona o správním soudě neb § 105 úst. list., že tedy nezaujal názor, že jde o výrok úřadu správního o nároku soukromoprávním, takže není prý tu rozporu mezi výrokem jeho a výrokem zemského civilního soudu v Praze a tudíž ani záporného kompetenčního konfliktu, nýbrž prý se dají oba výroky dobře srovnati v ten rozum, že rozhodnutí rozhodčí komise uniká přezkoumání jak nejvyššího správního soudu, tak soudů řádných. Zemský civilní soud v Praze odkázal na důvody svého rozhodnutí a František B. souhlasí ve svém projevu jak se stanoviskem nejvyššího správního soudu, tak se stanoviskem zemského civilního soudu v Praze.

Senát pro řešení kompetenčních konfliktů zamítl návrh jako nepřipustný.

D ů v o d y:

Odmítl-li Nejvyšší správní soud stížnost podle § 2 zákona o správním soudě jako nepřipustnou z toho důvodu, že rozhodčí komise, o níž jde, není správním úřadem, pak ji ovšem odmítl pro svou nepřislusnost, ježto podle cit. § 2 je povolán a tudíž příslušen rozhodovati právě jen o stížnostech do rozhodnutí neb opatření správních úřadů. Rovněž tak popřel zemský civilní soud v Praze příslusnost řádných soudů, potvrdil-li usnesení své stolice odmítající žalobu do téhož rozhodnutí rozhodčí komise z důvodu nepřipustnosti pořadu práva, neboť uznáním nepřipustnosti pořadu práva vyslovuje se nepřislusnost řádných soudů (§ 1 a 42 i. n.). Poněvadž pak toto rozhodnutí zemského civilního soudu nepodléhá dalšímu opravnému prostředku (§ 528 c. ř. s.), jest tu příslusnost popřena poslední přípustnou stolicí a byl by tedy dán záporný kompetenční konflikt mezi nejvyšším správním soudem a řádnými soudy ve smyslu § 3 a 4 zákona o řešení kompetenčních konfliktů ze dne 2. listopadu 1918 čís. 3 sb. z. a n., pak-li by věc vskutku náležela jedné nebo druhé z těchto jurisdikcí, přičemž ovšem nezáleží pranic na tom, zda si důvody, z nichž příslusnost svou odmítly, navzájem odporují — t. j. zda snad jedna z těchto jurisdikcí odkazuje věc na druhou — či nikoli a dají-li se tedy naopak obojí důvody vzájemně srovnati, neboť nezáleží na důvodech, nýbrž jen na tom, zda jedna neb druhá jurisdikce dle stavu zákona příslušná jest čili nic. Ale věc nenáleží před žádnou z obou jmenovaných jurisdikcí. Nejvyšší správní soud není příslušným, protože, jak správně praví, rozhodčí komise, o níž jde, není správním úřadem. Jestliť to komise zřízená podle § 75 (5) náhr. zák. ze dne 8. dubna 1920, čís. 329 sb. ve znění

novely ze dne 13. července 1922, čís. 220 sb. z. a n. a rozeznávati sluší u ní dvojí případ, neboť rozhoduje: a) jednak v případech § 75 čís. 4 cit. zák., kde jde o zaopatření bývalých zaměstnanců na velkém majetku pozemkovém, kteří pozbyli svého zaměstnání následkem toho, že stát převzal majetek ten k účelům pozemkové reformy starobními a invalidními požitky z fondu k tomu zřízeného ve smyslu § 73 téhož zákona a kde v prvním stupni rozhoduje kuratorium tohoto fondu, jenž je samostatnou právníckou osobou, a na stížnost ona (komise) s konečnou platností (odst. [5] téhož § 73), a jednak b) v případech § 75 čís. 1-3 cit. zák., kde jde o zaopatření zmíněných zaměstnanců 1) přidělem nemovitostí nebo 2) opatřením přiměřeného zaměstnání nebo 3) odškodněním na penězích a kde v prvním stupni rozhoduje nikoli zmíněné kuratorium, ježto zaopatření nejde z fondu jím spravovaného, nýbrž Státní pozemkový úřad, jenž peněžité odškodnění čís. 3) hradí z fondu kolonisačního. V daném případě jde o věc druhu b) a sice o odškodnění v penězích a rozhodl také skutečně, jak ve vylíčení děje uvedeno, Státní pozemkový úřad, ačkoli ve spisech jak finanční prokuratura, tak František B. mluví o fondu § 73 náhr. zák. a jeho kuratoriu a soudy také citují ustanovení tohoto § 73 (5), podle něhož komise rozhoduje s konečnou platností, tak jakoby šlo o případ a). To se podotýká proto, že v případě b) neobsahuje zákon (§ 75 náhr. zák.) výslovného ustanovení, že komise rozhoduje s konečnou platností. Takové ustanovení má teprv vl. nař. ze dne 21. října 1922, čís. 305 sb. z. a n., jež zákon provádí, a sice v § 24/2, ale ve vl. nař. ze dne 29. října 1924, čís. 192 sb. byla v bodě 11 právě tato věta § 24/2 předešlého nařízení, že »komise rozhodne s konečnou platností« vypuštěna, leč to patrně jen proto, že autoři si uvědomili, že v § 75 náhr. zák. obsažena není. Avšak jest lhostejno, zda komise rozhoduje i zde, v případě b), s konečnou platností a jaký význam tato konečná platnost má, neboť i když toto výslovné ustanovení o konečné platnosti jejího verdiktu odpadne, nebude tím ještě založena příslušnost ani nejvyššího správního soudu, ani řádných soudů, nespadá-li věc pod jejich jurisdikci podle všeobecných ustanovení o jich příslušnosti a není-li též zvláštního zákona, jenž by ji některé z nich prikazoval. Jak totiž ze shora vylíčeného úkolu komise plyne, je to úřad zřízený ad hoc k druhostupňovému vyřizování přechodných záležitostí § 75 náhr. zák., jež s provedením pozemkové reformy odpadnou, a má podle obsahu tohoto svého úkolu povahu zákonem dosazeného rozhodčího soudu. Neboť její funkce záleží právě jen v rozsuzování sporných záležitostí cit. § 75 a je to tedy soud, že však je tato její funkce funkcí rozsuzování pouze rozhodčího, to praví zase zákon sám v názvu, jež jí udělil, pojmenovav ji komisí rozhodčí. Jakkoli tedy ústavní listina v § 95 rozeznává soudy řádné, pod jichž pojem rozhodčí komise ovšem nespadá (arg. § 1 jur. n.) a mimořádné a rozhodčí, není dle toho třeba hledati teprv kritérium mezi soudy mimořádnými, jakým je na př. živnostenský soud, a soudy rozhodčími. A rovněž tak není třeba zkoumati, zdali nároky § 75 náhr. zák., o nichž rozhoduje, jsou nároky veřejnoprávními či soukromoprávními, neboť jakkoli též § 95 úst. list. praví, že soudní moc v civilních věcech vykonává se soudy řádnými, mimořádnými i rozhodčími, tak zde výrazu

»věci civilní« není užito zrovna ve smyslu pojmu věci občanských, iako v § 1 j. n. a čl. I uv. zák. k ní, kde ovšem výraz ten znamená věci soukromoprávní, nýbrž zákon ho zde (v § 95 úst. list.) klade jako protivu k věcem trestním, o nichž tu jedním dechem mluví, takže »věci civilní« značí zde všechny právní věci jiné, než trestní, tedy i veřejnoprávní, tyto ovšem jen potud, pokud přikázány jsou soudům. Avšak i veřejnoprávní věci mohou býti předmětem soudnictví rozhodčího. Spadá-li ale komise rozhodčí pod pojem soudů rozhodčích, o nichž mluví hlava IV § 95 úst. list., pak ovšem nespadá pod pojem úřadů správních, o nichž mluví hlava III § 85 a násl. úst. list. a zvláště též § 2 odst. 2 zákona o správním soudě, jenž udává, že správními úřady, proti jichž rozhodnutí neb opatření stížnost k správnímu soudu podána býti může, jsou orgány správy státní, zemské, okresní a obecní, k čemuž ovšem nyní přistoupily i orgány správy župní. Nejvyšší správní soud tedy příslušným není. Avšak ani řádné soudy příslušny nejsou, neboť žaloba o bezúčinnost rozhodčího nálezu dle § 595–598 c. ř. s., o jakou jde, má místo jen v případě § 577 c. ř. s., když totiž jde o nález rozhodčího neb rozhodčích, jež soukromé strany úmluvou k rozsouzení své rozepře dosadily, a pak v případě § 599 c. ř. s., když totiž jde o nález rozhodčího soudu, jemuž rozsouzení rozepře přikázáno jest »způsobem zákonně přípustným v posledním pořízení aneb v jiném na úmluvě sporných stran nespočívajícím rozpořízení neb ve stanovách«, ale není tu ani případu prvního ani druhého. Že tu není případu § 577 t. j. t. zv. smlouvy o rozsudího, jest jasno, neboť rozhodčí komise je dosazena zákonem totiž § 75 náhr. zák. Že však tu není ani případu § 599 c. ř. s. plyne rovněž z toho že rozhodčí komise dosazena jest zákonem neboť na rozhodčí soudy zákonem stanovené se tento § 599 dle shora citovaného svého znění a smyslu svého nevztahuje, nýbrž předpis jeho zahrnuje jen rozhodčí soudy dosazené soukromoprávní dispozicí ovšem dispozicí záležející v aktu jiném než úmluvě stran, jež už vyřízena v § 577, tedy buď v posledním pořízení nebo nadační listině nebo, což dnes už bude vzhledem k zrušení fideikomisů málo praktické, v listině o zřízení fideikomisů, neb ve stanovách. V tom sluší dáti zemskému civilnímu soudu úplně za pravdu. Avšak není ani zvláštního předpisu, který by dovoľoval proti nálezu rozhodčí komise pořad práva buď vůbec neb aspoň podle § 595 a násl. c. ř. s. a tak nyní tedy zřejmo, že nevádí ani to, že v § 75 náhr. zák. nevyřčeno, že komise ta rozhoduje s konečnou platností, nýbrž by naopak muselo tam býti výslovně stanovené, že proti rozhodnutí komise je otevřen pořad práva a jak, zda vůbec nebo v mezích § 595 c. ř. s. Není-li ale otevřen pořad práva ani vůbec ani v těchto mezích, je pořad práva nepřípustný t. j. je nepřípustná žaloba a každý jiný právní prostředek k řádným soudům a jsou tedy řádné soudy také nepřípustny (§ 42 j. n.). Není-li ale příslušná žádná z obou dovolaných jurisdikcí a odmítly příslušnost tedy obě právem, není tu kompetenčního konfliktu a bylo proto návrh na řešení domnělého kompetenčního konfliktu podle § 6 zákona o řešení kompetenčních konfliktů jako nepřípustný zamítnouti. Že jest nález rozhodčí komise dle toho nenařikatelny, v tom není nic právnímu řádu neznámého, neboť v tom právě záleží povaha rozsuzování rozhodčího, že soudci dovoleno jest rozhodovati podle právního

citu a volného uvážení, místo podle zákonných předpisů, za tím účelem se právě rozhodčí soudcové úmluvou stran nebo jinou soukromoprávní disposicí, aneb kde zákonodárci samému na tomto druhu jurisdikce záleží, i zákonem zřizují. Proto naříkati nález rozhodčí nedovoluje se buď vůbec, jako tomu jest pravidelně u rozhodčích soudů zákonem dosazených na př. u rozhodčích soudů hornických a naší rozhodčí komise, aneb jen z jistých důvodů formálních, jako tomu jest u soudů dosazených soukromoprávní disposicí na př. u rozhodčích soudů bursovních podle čl. XXIII uv. zák. k civ. soud. řádu a u jiných podle § 595 c. ř. s., kde sice žaloba o bezúčinnost rozhodčího nálezu dovolena, ale právě proto, že rozhodčí soudí dle právního citu a volného uvážení, jen pro jisté vady formální, ale nikdy ne pro nesprávné právní posouzení čili špatné užití zákona, leč že by nález byl porušil právo nutící (jus cogens) aneb dobré mravy (§ 595 čís. 6 a 7 c. ř. s., a v čl. XXIV uv. zák. k civ. soud. řádu.)

II. Spor o to, zda jest zastupitelský okres povinen nahraditi svému úředníku, co tento za něho zaplatil třetím osobám, náleží před řádné soudy.

(Rozhodnutí senátu pro řešení konfliktů kompetenčních ze dne 12. prosince 1927, čís. 460 z r. 1927.)

Jan S., správce okresních kanceláří v P. v Čechách, nyní ve výslužbě, zažaloval dne 7. června 1926 u okresního soudu v P. zastupitelský okres P. na náhradu 92 Kč 20 h, jež vyplatil ze svých peněz za práce konané pro okres a za věci dodané okresu. Okresní správní komise prohlásila se v zasedání, konaném dne 17. června 1926, sama za příslušnou rozhodovati o nároku Jana S-a a podala, když okresní soud neodmítl po jejím návrhu žalobu pro nepřipustnost pořadu práva, nýbrž pokračuje v jednání, dne 26. června návrh na rozřešení takto vzniklého kladného kompetenčního konfliktu mezi ní a okresním soudem. Odůvodňuje svou příslušnost tím, že zastupitelský okres jest útvarem veřejného práva a jako soukromá osoba vystupuje jenom, když buď sám projeví takovou vůli neb zákon to přímo ustanovuje, dále že Jan S. činil platy, jichž náhradu požaduje, jako veřejný úředník okresu a může nabýti práva na náhradu jenom příznivým rozhodnutím okresní správní komise po případě vyššího samosprávného úřadu. Teprve kdyby byl takovým rozhodnutím založen subjektivní nárok, mohl by prý se státi předmětem dalšího rozhodování soudů. Naproti tomu trvá okresní soud v P. na své příslušnosti, poněvadž žalobní nárok jest nárokem práva soukromého, a také žalobce Jan S. navrhuje, aby jeho nárok byl poukázán na pořad práva.

Senát pro řešení kompetenčních konfliktů uznal, že příslušny jsou řádné soudy.

Důvody:

Každá právnická osoba veřejného práva, jakou jest i zastupitelský okres P., potřebuje ku splnění svých úkolů statků, jichž může nabýti